

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์นับเป็นสื่อที่มีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเป็นสื่อที่แพร่หลาย เข้าถึงและได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ชมทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษา สื่อโทรทัศน์ยังได้เปรียบกว่าสื่อประเภทอื่นๆ เพราะเป็นสื่อที่รวมเอาคุณสมบัติข้อดีของสื่อมวลชนหลายประเภท นั่นคือผู้ชมสามารถได้ยินเสียงจากโทรทัศน์เช่นเดียวกับฟังวิทยุ ได้เห็นภาพเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับการชมภาพยนตร์และได้เห็นตัวหนังสือเช่นเดียวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ จึงสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนได้ง่าย โดยแต่ละรายการโทรทัศน์ก็มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังเป็นสื่อราคาถูก คุ่มค่า โดยที่ผู้ชมโทรทัศน์สามารถเปิดรับชมรายการต่างๆ ได้โดยไม่เสียเงินค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการอื่นๆ เพิ่มเติม

จากคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์ดังที่กล่าวมา จึงทำให้สื่อชนิดนี้สามารถเข้าถึงผู้ชมได้อย่างครอบคลุม และผู้ชมกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญและมีปริมาณการรับสื่อโทรทัศน์ไม่น้อยก็คือ “เด็ก”

Huston และคณะ ทำการศึกษาการรับชมโทรทัศน์ของเด็กและพบว่า เด็กอายุ 3 และ 5 ปี มีการรับชมโทรทัศน์โดยเฉลี่ย 12.20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ขณะที่เด็กอายุ 7 ปี รับชมโทรทัศน์เฉลี่ย 15.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (Huston et. al., 1990)

ขณะที่การสำรวจทัศนคติของเด็กวัย 6-12 ปี ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพ.ศ. 2525 พบว่า เด็กใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ถึง 25.3 % เล่น 23.1 % อ่านหนังสือ 18.4 % และทำงานบ้าน 16.5 % (เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก, 2527)

ปัทมา ทงสิมา (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว พบว่าเด็กใช้เวลาดูโทรทัศน์วันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่เป็นการดูโทรทัศน์พร้อมกับทำกิจกรรมอย่างอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น ทำการบ้าน เล่น อ่านหนังสือและรับประทานอาหารหรือขนมขบเคี้ยว เป็นต้น ซึ่งวัตถุประสงค์ในการดูโทรทัศน์ก็เพื่อความบันเทิงและสร้างจินตนาการเป็นหลัก และการรับรู้สาระความรู้ในเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นเกร็ดความรู้ และแนวทางปฏิบัติหรือการละเล่นในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงการแต่งกาย การพูดจา และเด็กยังใช้โทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกด้วย ในกรณีที่นั่งดูโทรทัศน์ร่วมกับคนในครอบครัว จะทำให้เด็กได้พูดคุยและถกเถียงถึงสิ่งที่กำลังรับชมอยู่ในขณะนั้น ถือเป็นโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยังสามารถนำเรื่องราวที่ได้รับจากรายการหรือละครโทรทัศน์ไปเป็นหัวข้อในการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนได้อีกด้วย

จากผลการศึกษาเรื่องการรับชมโทรทัศน์ของเด็กที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใกล้ชิดและกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กอย่างแยกไม่ออก

สำหรับในประเทศไทยในปัจจุบันรัฐบาลก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก จึงได้มีการมอบหมายให้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาวปี พ.ศ. 2522 ซึ่งบางส่วนของแผนฉบับนี้ก็ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) การวางแผนพัฒนาเกี่ยวกับเด็กได้เริ่มกระทำกันอย่างจริงจัง จนแล้วเสร็จเรียบร้อยลงเป็นนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว พ.ศ. 2522 (วัย 0-14 ปี) แผนแรกของไทย ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่สหประชาชาติได้กำหนดให้เป็นปีเด็กสากล

รัฐบาลยังกำหนดให้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เพิ่มการแพร่ภาพรายการสำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว เป็นหนึ่งถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่งในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ คือเวลาประมาณ 16.00 - 22.00 น. ซึ่งส่งผลให้สถานีโทรทัศน์หลายแห่งตอบสนองนโยบายของรัฐด้วยการนำเสนอรายการและละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในช่วงเวลาเย็นมากขึ้น อันได้แก่รายการสำหรับเด็ก การ์ตูนและละครโทรทัศน์สำหรับเด็ก

แต่ในความเป็นจริงแล้ว จากคุณลักษณะของสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงและรับชมได้ตลอดวันในช่วงเวลาทำการของสถานี จึงมีเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับชมสื่อโทรทัศน์เฉพาะในช่วงเวลาเย็นหรือหลังเลิกเรียนเท่านั้น เวลาในการรับชมโทรทัศน์ของเด็กนั้นยังต่อเนื่องไปถึงช่วงหลังเวลาอาหารเย็นจนถึงช่วงเวลาก่อนเข้านอน เด็กจึงมีโอกาสรับชมละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาหลัง 20.00 น. ด้วย ดังเช่นในงานวิจัยเรื่อง “การใช้โทรทัศน์ของเด็กในครอบครัว” ของ ปณิตिता ทองสีมา (2536) พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กชอบดู คือ รายการการ์ตูนและละคร โดยที่เด็กเป็นฝ่ายเลือกเปิดรับรายการประเภทการ์ตูนเอง และผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นผู้เปิดรับรายการประเภทละคร โดยรายการโทรทัศน์ที่เด็กๆ ได้ดูอาจไม่ใช่รายการที่เด็กๆ ชอบทั้งหมด ทั้งนี้เพราะเด็กๆ ไม่ได้เป็นผู้เปิดโทรทัศน์เพียงคนเดียวในครอบครัว

จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าเด็กนั้นไม่ได้รับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเท่านั้นแต่ยังรับชมละครโทรทัศน์ในช่วงไพรม์ไทม์อีกด้วย โดยในการเลือกรับชมละครโทรทัศน์โดยเฉพาะในช่วงไพรม์ไทม์นั้น ผู้ใหญ่มีอำนาจในการเลือกเปิดรับและมีอิทธิพลต่อการรับสื่อของเด็กมาก ดังนั้นสิ่งที่ละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์นำเสนอย่อมส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่น้อยทีเดียว

นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ยังมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเด็กจะจดจำข้อมูลจากภาพเคลื่อนไหวได้ดีกว่าภาพนิ่ง เนื่องจากภาพเคลื่อนไหวดึงดูดความสนใจได้ดีกว่า และเด็กจะจดจำข้อมูลจากการกระทำได้แม่นยำและชัดเจนกว่าจากคำพูด ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือการที่ผู้ปกครองสั่งสอนเด็กด้วยคำพูดอาจไม่ได้ผลเท่ากับการกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างนั่นเอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบการจดจำข้อมูลระหว่างการชมภาพยนตร์ที่ใช้ภาพเคลื่อนไหวในการเล่าเรื่อง (animated narrated film) กับภาพยนตร์ที่เล่าเรื่อง (narrated film) เกี่ยวกับกระบวนการเติบโตและเปลี่ยนแปลงของต้นไม้ เริ่มตั้งแต่เมล็ดพืชจนถูกนำไปใช้เป็นเสาโทรศัพท์ของเด็กวัย 5 และ 7 ปี พบว่าเด็กทั้งสองวัยต่างเรียนรู้และจดจำข้อมูลจากภาพยนตร์ที่ใช้ภาพเคลื่อนไหวในการเล่าเรื่องได้ดีกว่า (Greenfield, 1984)

นอกจากสาระความรู้และความบันเทิงที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์แล้ว สื่อชนิดนี้ยังมีผลกระทบต่อเด็กทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสมอง โดยเฉพาะในด้านสังคมนั้น หากเด็กให้ความสนใจกับโทรทัศน์จนไม่สนใจกิจกรรมอื่น การปลูกฝังและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทาง

สังคมจะน้อยลง เด็กจะคุ้นเคยกับการอยู่โดดเดี่ยว ทักษะคติในการร่วมพัฒนาสังคม หรือทักษะคติในการทำอะไรเพื่อผู้อื่นอาจลดถอย (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2540 หน้า 185-188)

สื่อโทรทัศน์ยังมีอิทธิพลต่อเด็กในการเรียนรู้ความจริงทางสังคมอย่างมาก ขณะที่ผู้ใหญ่มีโอกาสที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมากกว่า เด็กกลับมีโอกาสจำกัดในการเรียนรู้โลกภายนอกจากประสบการณ์ตรง นั่นคือเด็กส่วนใหญ่อาจไม่มีโอกาสสัมผัสหรือรู้จักกับคนบางกลุ่มโดยตรง เช่น อาชีพโสเภณีและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพนันหรือสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น

ดังที่ De fluer (1964: 55) อธิบายว่านอกจากละครโทรทัศน์จะให้ความบันเทิงเป็นหลักแล้ว ในลักษณะของอิทธิพลทางอ้อมโทรทัศน์ยังเป็นแหล่งความรู้ ซึ่งทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอนให้รู้ถึงการปฏิบัติตัวในสังคม ละครโทรทัศน์จึงเป็นตัวแทน (socializing agent) ในการบอกสมาชิกในสังคมให้รู้ถึงเป้าหมาย ค่านิยม บทบาทและแบบอย่างของสังคมโดยวิธีทางอ้อม ผู้ชมละครโทรทัศน์จึงเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ในลักษณะที่ไม่รู้ตัว

จากการที่ละครโทรทัศน์นำเสนอภาพของกลุ่มคนที่แตกต่างและหลากหลายทั้งด้านเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ตลอดจนวิถีชีวิต ทำให้ผู้ชมโดยเฉพาะเด็กๆ ได้เรียนรู้คุณลักษณะของกลุ่มคนต่างๆ โดยที่ในชีวิตจริง เด็กส่วนใหญ่อาจไม่มีโอกาสใกล้ชิดกลุ่มคนเหล่านั้น เช่น ได้เห็นการทำงานของแพทย์เพื่อช่วยเหลือชีวิตของผู้ป่วยในห้องผ่าตัด หรือเห็นวิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อน เป็นต้น ละครโทรทัศน์จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพของกลุ่มคนและเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน สามารถสื่อความหมาย และสร้างให้ผู้ชมเกิดจินตนาการร่วมตามไปด้วย

อย่างไรก็ตามภาพของกลุ่มคน ตลอดจนแนวคิด ค่านิยมและทัศนคติต่างๆ ที่ถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์อาจไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมเสมอไป ดังนั้นในการรับสื่อโทรทัศน์ของเด็ก อาจทำให้เด็กเกิดความคิดอยากทำตามแบบอย่างที่เขาเห็นและอาจทำให้เด็กมีทัศนคติต่อโลกและชีวิตที่ไม่เหมาะสมแม้ว่าเด็กมีการเลือกรับสื่อและรู้จักกลั่นกรองอยู่บ้างก็ตาม ทั้งนี้เพราะสัดส่วนของรายการโทรทัศน์โดยส่วนใหญ่มักเป็นรายการที่มีเรื่องราวและเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ แต่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก นอกจากนี้โทรทัศน์ยังมีส่วนทำให้เด็กได้เห็น ได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ใหญ่ก่อนวัยอันควร โดยเฉพาะพฤติกรรมที่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ใหญ่มักจะพยายามปิดบังไม่ให้เด็กได้รู้ได้เห็น ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายผู้อื่น การเช่นฆ่าและการทำลาย (Joshua Meyrowitz, 1985)

ดังนั้นหากเด็กได้รับชมรายการประเภทดังกล่าวบ่อยๆ ก็จะมีผลเสียต่อเด็กเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กยังไม่มีวิจารณญาณในการแยกแยะสิ่งที่ถูกหรือผิด และไม่มีความสามารถในการควบคุมตัวเองได้อย่างผู้ใหญ่ โดยเฉพาะถ้าสื่อโทรทัศน์นำเสนอความรุนแรง ก้าวร้าว อาฆาตพยาบาท ใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม หรือมีแนวโน้มในทางชั่วร้ายมารวมกัน ก็อาจส่งผลกระทบต่อ การแสดงพฤติกรรมของเด็ก เพราะโดยธรรมชาติของเด็กมักชอบเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ดังนั้นการที่จะเลียนแบบพฤติกรรมในโทรทัศน์จึงเป็นเรื่องง่าย และเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก โดยเฉพาะหากไม่มีใครอธิบายหรือชี้แจงให้เข้าใจและรู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดดีและไม่ดีอย่างไร

จากการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาเรื่องการรับสื่อของเด็ก ตลอดจนผลกระทบของสื่อต่างๆ ต่อเด็กจำนวนมาก ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้มีขอบเขต หลากหลาย ไม่ได้จำกัดเฉพาะรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเท่านั้น แต่ยังรวมถึงโฆษณาและละครโทรทัศน์ทั่วไปที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่มากกว่าแต่เด็กก็มีโอกาสได้รับชมอีกด้วย

ขณะที่งานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาผลกระทบของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เช่นการ์ตูน รายการสำหรับเด็กและละครโทรทัศน์สำหรับเด็กเท่านั้น นอกจากนี้ในการศึกษาด้านภาพสะท้อนจากสื่อโทรทัศน์โดยเฉพาะในรายการโทรทัศน์นั้น มักศึกษาในประเด็นเรื่องเพศในละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชายและกลุ่มบุคคลเพศที่สาม แต่ภาพสะท้อนของ “เด็ก” ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของเด็กในสังคมปัจจุบันกลับถูกมองข้ามไป

จากการที่เด็กได้รับชมละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์และสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อเด็กอย่างมากดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโทรทัศน์จึงควรตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะต่อเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชมที่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสื่อชนิดนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และควรคำนึงถึงความเหมาะสมในการถ่ายทอดภาพของกลุ่มคน ค่านิยม แนวคิดและทัศนคติต่างๆ

ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นถึงช่องว่างของการศึกษาภาพเด็กที่นำเสนอในรายการละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์ซึ่งมักผลิตโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ใหญ่และมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาเกี่ยวกับภาพเด็ก กระบวนการสร้างและการถอดรหัสความหมายของผู้ชมในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์ ซึ่งจะเป็นภาพที่ส่งผลต่อผู้ชมทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะผู้ชมที่เป็นเด็ก ให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในสังคมต่อไป

1.2 ปัญหาคำวิจัย

1. ภาพเด็กที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์มีลักษณะอย่างไร
2. กระบวนการสร้างภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์เป็นอย่างไร
3. การถอดรหัสความหมายของเด็กต่อภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์อย่างไร
4. การถอดรหัสความหมายของผู้ใหญ่ต่อภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพเด็กที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์
3. เพื่อศึกษาการถอดรหัสความหมายของเด็กที่มีต่อภาพของเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์
4. เพื่อศึกษาการถอดรหัสความหมายของผู้ใหญ่ที่มีต่อภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative) ในการวิเคราะห์ภาพเด็ก และในการศึกษากระบวนการสร้างภาพเด็กใช้แนวคิดการผลิตละครโทรทัศน์

ในส่วนของคุณข้อมูล ผู้วิจัยเลือกศึกษาละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7 และ โมเดิร์นไนน์ทีวี ระหว่างเดือน ต.ค.-ธ.ค. ปีพ.ศ. 2548 โดยคัดเลือกเรื่องที่น่าเสนอภาพเด็กในช่วงอายุ 6-9 ปี

สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้รับชมละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากผู้รับชมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นที่แตกต่างของกลุ่มคนที่เป็นคู่ตรงข้ามกัน

1.5 ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

1. ภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์ถูกกำหนดด้วยองค์ประกอบการเล่าเรื่อง ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ลักษณะตัวละคร บทสนทนาฉากและมุมมองการเล่าเรื่อง โดยมีลักษณะต่างกันไปตามแต่ละเรื่อง แต่มีจุดร่วมที่เหมือนกันคือภาพเด็กที่น่าเสนอในละครโทรทัศน์มีบทบาทที่สำคัญต่อเรื่องน้อยกว่าผู้ใหญ่ในเรื่อง
2. กระบวนการสร้างภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์นั้น ผู้ผลิตมักใช้การสังเกตจากลักษณะของเด็กใกล้ตัวและจากประสบการณ์ โดยไม่มีการศึกษาวิจัยหรือการใช้ทฤษฎีพัฒนาการเด็กมาเป็นตัวกำหนด เนื่องจากปัจจัยกำหนดด้านเวลาและงบประมาณ
3. เด็กถอดรหัสความหมายภาพเด็กจากสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ลักษณะตัวละคร การกระทำ ปฏิสัมพันธ์และบทสนทนาของตัวละครเด็กและผู้ใหญ่ในเรื่อง แต่มองข้ามรายละเอียดเรื่องฉาก การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉากไป
4. ผู้ใหญ่ถอดรหัสความหมายภาพเด็กจากองค์ประกอบต่างๆ ในละคร ทั้งลักษณะตัวละคร บทสนทนา ปฏิสัมพันธ์ รวมทั้งฉาก การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก

1.6 นิยามศัพท์

ภาพ (Portrayal) หมายถึง คุณลักษณะซึ่งแสดงลักษณะนิสัยบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของเด็กในแบบต่างๆ โดยพิจารณาจากรูปลักษณ์ภายนอก บุคลิก นิสัย สภาพจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกในเชิงจิตวิทยา ความตระหนักในตนเอง ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งผู้ใหญ่และเด็กวัยเดียวกันตลอดจนบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กิจกรรมต่างๆ และอาชีพ เป็นต้น

เด็ก หมายถึง เด็กในละครโทรทัศน์ ได้แก่ กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 6-9 ปีโดยไม่จำกัดเพศ โดยกลุ่มตัวอย่างเด็ก ได้แก่ เด็กที่มีอายุระหว่าง 6-9 ปี ไม่จำกัดเพศ โดยเลือกเฉพาะเด็กที่ศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ภาพเด็ก หมายถึง ภาพสะท้อนของเด็กในละครโทรทัศน์ที่ต้องการศึกษาโดยไม่จำกัดเพศและมีอายุระหว่าง 6-9 ปี

กระบวนการสร้างภาพเด็ก หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้ผลิตสร้างลักษณะและความหมายเกี่ยวกับเด็กผ่านละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ หมายถึง ละครที่ผลิตขึ้นเพื่อแพร่ภาพออกอากาศทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะ เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งมีเรื่องราวดำเนินติดต่อกันโดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันโดยตลอด ความยาวประมาณ 20-30 ตอนจบ อาจใช้เวลาแสดง 30, 60 หรือ 90 นาที ออกอากาศเป็นประจำ 2-3 วันต่อสัปดาห์

ช่วงไพรม์ไทม์ หมายถึง ช่วงเวลาออกอากาศ ในช่วงหลังข่าว ตั้งแต่เวลา 20.00 น. เป็นต้นไป ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ชมหนาแน่นและหลากหลาย

การถอดรหัสความหมายของเด็ก หมายถึง การถอดรหัสความหมายของกลุ่มผู้ชมเด็กต่อภาพเด็กที่ปรากฏในละครโทรทัศน์

การถอดรหัสความหมายของผู้ใหญ่ หมายถึง การตีความของกลุ่มผู้ชมผู้ใหญ่ต่อภาพเด็กที่ปรากฏในละครโทรทัศน์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงภาพเด็กที่นำเสนอในละครโทรทัศน์ช่วงไพร์มไทม์
2. เพื่อทราบถึงกระบวนการตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างภาพเด็กในละครโทรทัศน์ช่วงไพร์มไทม์
3. เพื่อทราบการถอดรหัสของกลุ่มผู้ชมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่มีต่อภาพเด็กที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ช่วงไพร์มไทม์
4. เพื่อเป็นแนวทางและเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาวิจัยเรื่องภาพและกระบวนการสร้างภาพของสิ่งต่างๆ ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนต่อไป
5. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์และละครโทรทัศน์ทุกประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก ได้นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และพัฒนาการในวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนต่อไป
6. เพื่อกระตุ้นให้ผู้ผลิตและผู้ชมตระหนักถึงการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยมของสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของคนในสังคม
7. เพื่อเข้าใจถึงลักษณะบทบาทหน้าที่และความสำคัญของเด็กในสังคมที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน